

NAGY JÚLIA

Emlékezéstöredékek

2006-ban életem egyik legfantasztikusabb kalandja indult el a fiam születésével, ami azonban azt is jelentette, hogy sok mindent újra kellett priorizálnom az addigi terveim, álmaim, munkám kapcsán: többek között végleg döntenem kellett arról, hogy milyen karriert válasszak. Nappalis doktoranduszként akkorra már túl voltam a PhD-abszolutóriumon irodalomtörténetből a Miskolci Egyetem BTK Szövegtudomány doktori iskolájában, s a disszertációm is majdnem készen volt a 18. századi református kollégiumi diákirodalomról. Tanítottam, kutattam – párhuzamosan pedig akkor már több mint egy éve Tokaj turizmusirányításának feladatait is én láttam el, s mindkét munkát egyaránt szerettem. Ahhoz, hogy elég időt tudjak a családra fordítani, döntenem kellett – s a turizmus mellett döntöttem.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán, s ugyan az irodalomtörténeti kutatás azóta is hiányzik, a turizmus területén számos országosan is elismert eredményt értem el. Ennek nagyrészt az a titka, hogy a gazdasági problémákat nem egy közgazdász vagy a turisztikai menedzsmentet ismerő szakember szemével néztem, hanem az alapján a módszertan és szemléletmód alapján, ami bölcsészként a természetes közegem volt, s ez a látószög a legtöbb szereplő számára új volt és megdöbbentő, viszont valóságos válaszokat adott a valóságos problémákra.

Ezt a szemléletmódot javarészt Kilián Tanár Úrtól tanultuk, a filológus rigorózus kutatómódszertanát nála átszötte a derű, az őszinteség, a kitartás és a hit, bármilyen távoli témához nyúltunk utána, nagyon gyorsan megtaláltuk a közös hangot.

Tehetséggondozás, csapatépítés

1995-ben egy szemináriumi dolgozat kapcsán kezdtem el foglalkozni a református kollégiumi diákirodalom primer forrásaival, fél év múlva pedig már Kilián István speciálkollégiumán találtam magam. Az órákra nagyrészt a Tanár Úr Bajza utcai lakásában került sor, családi környezetben – kezdetben mintegy nyolcan-tízen voltunk az ELTE Tanárképző Főiskolai Karáról, a következő évben pedig bővült a kör a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre járó hallgatókkal is, hamarosan pedig az egész csapat nyakig benne volt a kritikai szövegkiadásban.

A Tanár Úr lendülete magával ragadott mindenkit, aki ezeket az órákat látogatta. Nem volt semmi sem kényszer vagy elvárás – mindenki a saját ereje és ideje szerint próbálhatta ki magát a kéziratos szövegek olvasásában és a szekunder kutatásokban, s ugyan a csapat egy része lemorzsolódott, jó páran még évekkel később is részt vettünk a kritikai kiadások előkészítésében. Tanár Úr, miután tapintatosan felmérte, ki mennyire terhelhető, még óvatosabban ejtette az iskoladrámák rabjává a hallgatókat, figyelembe véve, hogy mindenkinek más-más volt az érdeklődési köre és a kezdeti motivációja. Soha nem utasított vagy kért, hanem inkább rávezetett minket arra, hogy magunk vágyjuk az általa megálmodott cél elérését – később pedig nem számonkért, hanem baráti hangon segített abban, ha valahol elakadtunk a munkában, ami azonban nem jelentette azt, hogy ne lett volna – mai divatos szóval élve – egy erős monitoring beépítve a munkába.

Kilián István munkamódszerét a tehetséges fiatalok bevonására és szakmai irányítására egyetemi oktatóként és turisztikai munkaadóként is igyekeztem magam is követni – az elmúlt közel húsz évben tucatnyi fiatal munkatársam indítottam el, akik mára a saját szakterületük elismert szakembereivé váltak. Talán ennek köszönhető, hogy egykori hallgatóimnak és pályakezdő munkatársaimnak köszönhetően 2019-ben én kaphattam meg az Ifj. Papp Imre-emlékdíjat, amelyet minden évben egyetlen szakembernek ítélnek oda, aki a díjjal a *Turizmus szakma példaképe* címet viselheti.

Holisztikus és interdiszciplináris szemlélet

Az iskolai színjátszás a 17–18. század egyik legjelentősebb kultúratörténeti leképezése, amelynek a jelentősége akkor látszik leginkább, ha párhuzamosan több tudományterület kutatói foglalkoznak a témával. Az MTA (ma ELKH) Irodalomtudományi Intézetének Régi Magyar Dráma Kutatócsoportja évtizedek óta ebben a megközelítésben dolgozik a drámák feltárásán. Kilián István a munkában részt vevő irodalomtörténészekon kívül színháztörténész, művészettörténész, zenetörténész, néprajzkutató, neveléstörténész szakembereket vont be a közös munkába, ezzel biztosítva a kutatási terület holisztikus megközelítését. A szakterületek közötti koordináció a Kilián István által elindított iskoladráma-történeti konferenciákon máig is érvényesül, amelyeken az első alkalommal még csak főiskolai hallgatóként, második alkalommal már előadóként, a következő alkalommal pedig már szervezőként is részt vehettem. A régi magyar drámák interdiszciplináris kutatásának a fontosságát az *Iskola és színház* című nemzetközi konferencia is megerősítette, amelynek egyik fő szervezője voltam 2002-ben Miskolcon.

Forráskutatás és adatbázis létrehozása

Nem kétséges, hogy Kilián István irodalomtörténeti hagyatékának jelentőségét azok a forráskutatások jelentik, amelyek a drámatörténeti adattáraknak, valamint maguknak a kritikai szövegkiadásoknak is az alapját adták. Múzeumok, levéltárak, parókiák rejtett titkai tárultak fel Tanár Úr kutatásainak köszönhetően, s készültek el olyan adatbázisok, amelyek talán az utolsó előtti pillanatban foglalták össze több évszázad még meglévő emlékeit. A kritikai szövegkiadásokban, illetve a tanulmányokban hivatkozott adatok mindig primer kutatások során előkerült és a legtöbbször korábban ismeretlen forrásokra épültek, s minden adat többször is ellenőrzésen ment át, mielőtt bárhol nyomtatásban megjelent volna.

Ugyan már több mint másfél évtizede felhagytam a drámatörténeti kutatásokkal, az eredeti forrásokra építő, kutatásokkal, objektív adatokkal alátámasztott munkamódszer mindmáig meghatározza a mindennapjaimat.

Hálózatfejlesztés, kapcsolatok kiépítése

Kilián István bárhová ment a történelmi Magyarország területén, mindenhol jó ismerősök, barátok várták. Ma úgy neveznénk, hogy kiváló hálózatfejlesztő volt; tény, hogy a drámakutatáshoz kapcsolódóan nemcsak neki, hanem – rá hivatkozva – a munkatársai számára is kinyílt minden ajtó a Kárpát-medencében.

2000 márciusában Tanár Úr vezetésével egy négytagú kutatócsoport látogatott el Csíksomlyóra. A kutatócsoport további tagja Alszászy Károly (1929–2013) mérnök, Tanár Úr egykori iskolatársa, aki nyugdíjasként, a kéziratok begépelésével segítette a munkánkat, Medgyessy-Schmikli Norbert, akkor végzős egyetemista (ma a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanszékvezető docense, a Boldog Özséb szintársulat vezetője) volt, valamint jómagam. A tíznapos kutatóút legfontosabb célja a *Ferences iskoladrámák* kritikai szövegkiadásának előkészítése során felmerült kérdések tisztázása volt. Az eredeti kéziratokat a csíksomlyói ferences kolostor könyvtárában tanulmányoztuk, azonban az egyéb adatok ellenőrzése miatt többek között Kolozsvárra, Kézdivásárhelyre, Gyergyószárhegyre, valamint Gyulafehérvárra is el kellett jutnunk. Hihetetlen volt, hogy bárhová mentünk, Tanár Urat mindenhol szeretettel várták, s nemcsak szakmailag, hanem emberileg is minden segítséget megkaptunk, hogy sikeres lehessen a tanulmányutunk.

Őszinteség

„Megöregedtél” – mondta Tanár Úr a rá jellemző őszinteséggel a legutolsó találkozásunkkor, a XI. egri drámatörténeti konferencia szünetében. A konferenciára a lányommal érkeztem, aki akkor kezdte tanulmányait az ELTE magyar szakján, s akkor már lassan egy évtizede nem találkoztunk, de egy pillanatra mégis meglepett, amit mondott. Én rögtön rávágtam, hogy ő viszont nem változott semmit. Mert tényleg nem változott semmit. Ő mindig ugyanaz maradt. Az „Úr hangja” a misztériumjátékban, aki őszintén elmondja, ami a szívében van.

Kilián István egész életét áthatotta keresztény vallásosságára épülő értékközpontúsága, amely a munkáját és a magánéletét egyaránt meghatározta. Ennek volt köszönhető, hogy mi, a hallgatói nemcsak azt tanultuk meg tőle, hogy hogyan kell elkészíteni egy kritikai szövegkiadást vagy egy tanulmányt, hanem azt is, hogy hogyan váljunk őszinte emberré.